

UDVARHELY VÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden csütörtökön.

Hetedik évfolyam.

27. szám.

Szerkeszti:

Székelyudvarhely, 1909. július 8.

Előfizetési ára: községeknek, valamint kör-
és községi jegyzőknek egész évre 6 korona.
Egyes szám ára 50 fillér.

Dr. Keith Ferencz,
várm. tb. főjegyző.

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája Székely-
udvarhely, Árpád-utca 3. sz., hová az elő-
fizetési pénzek küldendők.

II. További intézkedést igénylő általános jellegű rendeletek.

202.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

5929. I—A.4. szám.

Valamennyi közigazgatási erdészeti bizott-
ságnak.

Tudomásomra jutottak egyes esetek, a midőn az 1898. XIX. t.-cz. II. czime alá tartozó közbirtokosságok az említett törvény végrehajtása tárgyában kiadott 15217—899. számú rendelet II. rész 149. §-ának 2. pontjában foglalt és ennek alapján a birtokosságok erdőgazdasági ügyviteli szabályzataiba is felvett azon határozmányokat, melyek értelmében az állami kezelés alatt álló erdő és kopár terület erdőgazdasági ügyeinek intézése czéljából tartandó közbirtokossági gyűlések idejéről, helyéről és tárgysorozatáról a kezelő m. kir. járási erdőgondnokság a gyűlés kihirdetésével egyidejűleg írásbelileg értesítendő, s amennyiben a megtartandó birtokossági gyűlésen olyan ügyek kerülnek szőnyegre, amelyek tárgyalásánál a m. kir. állami erdőhivatal előzetes hozzájárulásával tüzendő ki: a birtokosságok be nem tartották, illetőleg azokat teljesen figyelmen kívül hagyták.

Miután a birtokosságok felvilágosítására hivatott szakközégek mellőzése a birtokosságok jelentékeny megkárosodására is vezethet: a birtokosságok érdekeinek biztosítása czéljából felhivom a bizottságot, hogy az 1898. évi XIX. t.-cz. II. czime alá tartozó összes hőzbirtokosságokat a legszigorubban figyelmeztesse a 15217—1899. számú végrehajtási rendelet II. rész 149. §-ának 2. pontjában és az erdőgazdasági ügyviteli szabályzatokban foglalt fentebb említett s a birtokosságokat kötelező rendelkezések pontos betartására.

Miután továbbá a gyűlések összehívása és kihirdetése az elnökök feladata, szigoruan figyelmeztesse az összes birtokosságok elnökeit arra, hogy amennyiben a fentebb említett rendelkezésekkel szemben mulasztások követtetének el, az

illető birtokosság elnöke ellen a bizottság az 1898. XIX. t.-cz. 42. §-a értelmében fog eljárni.

Budapest, 1909. évi április hó 5-én.

A miniszter megbízásából:
Horváth Sándor, s. k.,
miniszteri tanácsos.

Szám. 3956—1909. alisp.

Valamennyi községi és körjegyzőknek.

A földmivelésügyi miniszter ur fenti leiratát azzal a felhívással közlöm, hogy az erdőbirtokosságokat a rendeletben foglaltak betartására utasítsa.
Székelyudvarhely, 1909. évi június hó 30.

Sebesi alispán.

III. Általános jellegű, de további intéz- kedést nem igénylő rendeletek, értesíté- sek és más közlemények.

203.

143,903—1908. VII-d. B. M. számú körrendelet.

Elmebetegek családi ápolása.

Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének.

Az 1876: XIV. t.-cz. 71. §-a szerint mindazon gyógyítható és gyógyíthatatlan elmebetegek, kik a közbiztonságra veszélyesek, gyógyítás, illetőleg eltartás végett tébolydában helyezendők el. Ellenben nem közveszélyes gyógyíthatatlan elmebetegek, továbbá ártalmatlan bárgyuk, buták és hülyék vagyontalanságuk esetén, amennyiben az őket eltartani köteles rokonok vagyonnal birnának, ezeknek terhére, különben pedig illetőségi községeik által tartandók el.

Ezen törvényszakasz csak általánosságban állapítja meg azt, hogy a közveszélyes és nem közveszélyes elmebetegekről mi módon történjék gondoskodás de nem számol azzal az elmeorvosi

tapasztalattal, hogy a minősítések ezen két fő-csoportja közé az elmebetegek egy széles rétege ékelődik be, amelynél a közveszélyesség csak viszonylagos, vagyis az ezen réteghez tartozóknak elmebórházban való tartása bizonyos kedvező körülmények között nem szükséges. Az elmebetegeknek számszerűleg jelentékeny része, tehát az esetben, ha gondozásuk és felügyeletük megfelelő módon biztosítottatik, nem minősíthető oly módon közveszélyesnek, hogy elmebórházban való elhelyezésük a törvény imperatív rendelkezése szerint szükséges lenne.

Ennélfogva, mivel az államkincstár érdekei is azt kívánják, hogy egyfelől az elmebetegek befogadására szolgáló intézetekben oly betegek köz-költségen ne ápolóttassanak, akiknek ott tartása nem okvetlenül szükséges s másfelől az intézeteknek már higiénikus szempontból is kifogás alá eső állandó túlszűfultsága ne szolgáltatasson okot arra, hogy az állam újabb meg újabb építkezési befektetésekre kényszeríttessék, elhatároztam, hogy gondoskodni fogok azon feltételek megszerzéséről, amelyek lehetővé teszik azt, hogy a csak viszonylagosan közveszélyes elmebetegekről intézetben kívül is gondoskodás történhessék.

Az elmebetegeknek intézeteken kívül való tartására szolgál a családi ápolási rendszer, mely kétféle, u. m.:

a) heterofamiliáris, vagyis a betegek meghatározott ápolási díj mellett idegen családoknak adatnak ki (családi ápolási telepek) s egy központ részéről szakszerű orvosi felügyelet és ellenőrzés alatt állanak;

b) homofamiliáris, azaz a betegek szükség szerint, segélydíj mellett, saját családjaiknak adatnak ki kellő hatósági felügyelet mellett gondozásra,

A családi ápolási telepek hazánkban már meghonosítottak (Dicsőszentmárton, Balassagyarmat, Nyitra s kiserletképen Nagyszében környékén és Sátoraljaujhelyen). Ezen telepek a gyakorlatban már beváltak s a lakosságban nagy a vállalkozási kedv elmebetegek befogadására családjaikba. Ennélfogva a családi ápolási rendszert véglegesen szervezni kívánom s annak mindkél módjára kiterjeszkedve a következőket rendelem:

1. Családi ápolási telepek létesítésére a belügyminiszter ad engedélyt.

2. Minden családi ápolási telepnek egy szakorvos vezetése alatt álló elmeosztállyal kell birnia. Ily elmeosztály gyanánt a közbórházak elmebetegosztályai is szolgálhatnak.

3. Az állami elmeógyógyintézetek és a családi ápolási telep központját képező bórházak igazgatói a családi ápolásra alkalmas köz-költséges betegekről negyedévenként kimutatást tartoznak feltejeszteni a belügyministerhez, aki a kihelyezés, illetőleg elszállítás kérdésében határoz.

4. Más köz-, nyilvános jellegű és magánbórházak, melyekben elmebetegek köz-költségen ápolóttatnak, tartoznak időközönként kimutatásokat készíteni azon költséges elmebetegekről, akik családi ápolásra alkalmasnak mutatkoznak.

Ezen kimutatások a kisebb, 100 elmebeteg

létszámon aluli intézetek részéről félévenként, a nagyobbak részéről negyedévenként állítandók össze.

A kimutatások szerkesztésénél figyelem fordítandó azon elmebetegek gondnokaira vagy ilyenek nem létében hozzátartozóira, akik helyben vagy közelben laknak. Ezen gondnokokat a bórház igazgatója előzetesen értesíti arról, hogy betegek családi ápolásra való kihelyezésre van kizemelve s felhívja 14 napi határidő alatt nyilatkozattételre az iránt, vajjon nem kívánnak-e a betegekről más módon gondoskodni, mert ellenesetben az valamelyik — esetleg távolfekvő — családi ápolási telepre fog elszállíttatni.

Amennyiben a gondnok a beteget a bórházból inkább kivenni óhajtja, a bórház igazgatója a mellékelt minta szerinti térítvényt kitéltve küldi meg az előjárásnak, amely azt a gondnokkal vagy ilyenek nem létében a kivevő hozzátartozóval aláíratja, az igazoló záradékot hivatalos pecsétjével s aláírásával ellátja s ezek után a félnek azon utasítással adja át, hogy azzal a bórházban a beteg átvételre végett 14 nap alatt annál is inkább jelentkezzék, mivel ellenesetben az elszállítás foganatosíttatni fog.

Önként értendőik, hogy a községi előjáróság az igazoló záradék aláírását megtagadhatja az esetben, ha a felet a térítvényben foglalt kötelezettségek teljesítésére képesnek nem tartja. Ily esetben az előjáróság a bórháznak nyomban értesítést küld.

A kimutatások, melyekbe azon betegek is felveendőik, akiket gondnokaik a bórházból inkább kivenni óhajtának, a családi ápolási rendszer végrehajtásával megbízott szakközegemnek, jelenleg dr. Konrád Jenő, a budapest-lipótszei állami elmeógyógyintézet igazgatójának közvetlenül megküldendőik, aki a családi ápolásra kizemelt beteget a szükséghez képest a helyszínen megvizsgálja s az elszállítás iránt intézkedik.

Megjegyzem, hogy szakközegem fel van halmazva a bórházban ápoló összes elmebetegek átvizsgálására.

5. A családi ápolási telepekre kiadandó betegek ideiglenesen a telep elmebeteg osztályában megfigyelés végett helyezendők el s a külön utasításban foglalt eljárással adatnak ki az ápoló családoknak.

Intézeteken kívül, otthon ápoló fizetőképes betegeket, gondnokuk, illetőleg hozzátartozóik megkeresésére a családi ápolási telep vezetőorvosa felvehet az esetben, ha azoknak családi ápolásra alkalmas voltát közalkalmazásban levő elmeorvos által szerkesztett és hosszabb megfigyelési időről tanuskodó kimerítő kórrajz igazolja.

Amennyiben fizető betegek különleges jobb ellátást igényelnének, az ápolási díj meghatározása, a telep vezetőorvosa, az ápoló család és a fél között külön megállapodás tárgyát képezi.

6. A bórházigazgató, akinek adminisztratív ügyköréhez a családi ápolási telep tartozik, valamint a telep elmeosztályának vezetőorvosa és közegei az ápoló családok és az azokhoz kiadott

betegek felett felügyeletet és ellenőrzést gyakorolnak, a részükre kiadott külön utasítás értelmében.

7. Minden ápoló családban csak 1—2 mindig egynemű beteg helyezhető el, a család lakásával közlekedő külön szobában. Ezen szabály alól csak különös méltánylást érdemlő esetekben tehető kivétel a belügyminiszter beleegyezése mellett.

8. A telepeken elhelyezett elmebetegek napi ápolási díjat ugyszintén az egyes ápoló családoknak a betegekért fejenként és naponként fizetendő ápolási díját a belügyminiszter a kórház részére megállapított költségelőirányzattól, illetőleg az ennek alapján megállapított rendes napi ápolási díjtól függetlenül, külön állapítja meg.

Ezen ápolási díjak elszámolásáról külön utasítás intézkedik.

9. Családi ápolásra alkalmas elmebetegek hozzátartozóiknál is elhelyezhetők elsősorban az esetben, ha azok oly községben laknak, amely község valamely családi ápolási telep felügyeleti körébe esik, és ha a telep vezetőorvosa a család élet- és lakásviszonyait megfelelőknek találja. Az ily módon saját családjában elhelyezett betegért a telep fejenként és naponként 50 fillér ápolási díjat fizet és 20 fillér felügyeleti és kezelési díjat kap.

Az állami elmeegógyintézetek, valamint a nagyobb — külön szakorvosi vezetés alatt álló — elmeosztályokkal ellátott kózkórházak (Nagy-Várad, Máramarossziget, Gyula, Kaposvár, Pécs, Szekszárd, Baja, Pozsony [állami], Gyöngyös) családi ápolásra alkalmas közköltéses betegeiket azok saját családjában napi 50 fillér ápolási segélydíj mellett szintén elhelyezhetik, ha ezen családok az intézet vagy kózkórház székhelyének területén laknak. Az intézet vagy kórház vezetője tartozik a család megfelelő lakásviszonyairól és életkörülményeiről a beteg kihelyezése előtt meggyőződést szerezni.

A saját családjukban elhelyezett elmebetegek felügyelete, ellenőrzése és kezelése a családi ápolási telepek számára kiadott utasítás értelmében az elmeegógyintézet vagy kózkórház személyzete által megfelelő módon gyakorlandó.

Az ápolási segélydíjat havi utólagos részletekben fizeti ki az állami elmeegógyintézet vagy kózkórház, mely utóbbi kezelési díj címén fejenként és naponként 20 fillért számíthat fel saját pénztárának javára.

10. A községben elhelyezett elmebetegekről a községi előljáráóság nyilvántartást vezet, mely célból a családi ápolási telep vezetőorvosa vagy azon intézet igazgatója, ahonnan a beteg esetleg térítvény mellett elbocsátott, a beteg személyének közelebbi meghatározására (név, illetőség, vallás, kor, családi állapot, foglalkozás, különös ismertető jelek) vonatkozó adatokat feltüntető beteglapot küld meg az illető község előljáráóságának, annak a közléssel együtt, hogy az elmebeteg kihez adatott családi ápolásba, illetőleg kinek adatott ki térítvény mellett; az előljáráóságoknál ezen beteglapok mindaddig megőrzendők és a betegekről nyilvántartás vezetendő, míg az illető elmebetegek a községben vannak elhelyezve. Önként

értetődik, hogy a községi előljáráóság az 1908 : XXXVIII. törvénycikk 1. §-ának b) pontja értelmében a családi ápolási telep kötelekébe nem tartozó, házi vagy községi ápolásban lévő elmebetegekről is nyilvántartást vezetni s azokra felügyelni tartozik.

A községi (kőr-) orvos, községi bíró (polgármester), vagy az utóbbi által megbízandó előljáráóság tag, valamint, ha helyben lakik, a községi közgyám is tartoznak a községben lévő összes elmebetegek kelő gondozásáról havonként legalább egyszer személyesen meggyőződni.

Amennyiben a felügyelő és ellenőrző közegek a betegek gondozását kielégítőnek nem találják, vagy a betegen veszélyesnek látszó változást vesznek észre, arról, ha az elmebeteg a családi ápolási telep kötelekébe tartozik: a telep vezetőorvosának, ha pedig az elmebeteg házi, vagy községi ápolásban van, az elsőfokú egészségügyi hatóságnak jelentést tesznek, mely hatóság nyomban intézkedik a betegnek intézetben való elhelyezéséről.

Ezek után felhívom a Czimet, hogy jelen rendeletemet a törvényhatósága területén levő s elmebetegeket is ápoló köz-, nyilvános jellegű és magánkórházakkal és gyógyintézetekkel, a tiszt-, községi- és kőr-orvosokkal, valamint a községi előljáráóságokkal tudomásvétel, mihez tartás és a község területén lévő elmebetegek szigorú felügyelete végett közölje.

Budapesten, 1909. évi május hó 11-én.

Andrássy s. k.

Szabályzat a családi ápolási telepek ügyviteléről.

1. Az elmebetegek befogadására jelentkező családok tartoznak az A) minta szerinti bélyegtelen »Igazolvány«-t felmutatni, mely szerint a községi előljáráóság igazolja, hogy a jelentkező józan életű, megbízható és a beteg megfelelő elhelyezésére és gondozására képes.

Az »Igazolvány« mintákat a telep vezetősége, a községi előljáráóságok rendelkezésére bocsátja.

A jelentkezés előjegyzésbe vétele után a telep vezető orvosa alkalmilag, de mindenesetre a beteg kihelyezése előtt személyesen meggyőződik arról, hogy a jelentkező lakás- és egyéb viszonyai a beteg vagy betegek befogadására alkalmasak.

2. A telep vezető orvosa az ápolót (család-apa vagy családanya) a központi kórházban megfigyelt azon betegekkel, akiket a jelentkező családokhoz kihelyezni szándékozik, megfelelő módon megismerteti, figyelmeztetve az ápolót a betegek sajátosságaira és mindazon körülményekre, amelyekről a családnak a sikeres ápolás érdekében tudomással kell birnia.

3. Az ápoló a betegek átvétele alkalmával a B) alatti ápolói utasítást és nyilatkozatot két példányban aláírja, melynek egy példánya nála marad. Az átvett betegről elismervényt ad.

4. A családi ápolásba kiadott beteg ápolási díja havonként utólagosan fizetendő ki az ápolók-

nak. Az ápolási díjak kifizetése és átvétele a C) alatti ápolói könyvecskébe bejegyeztetik.

5. A betegek ruházatáról a központi intézet gondoskodik és pedig a férfiak számára kiadandó: 2 ing, 2 gatyá, 3 pár harisnya vagy kapcsa, 4 zsebkendő, 1 téli, 1 nyári öltözet a megfelelő fövegekkel, 1 pár téli-, 1 pár nyári czipő (csizma, bocskor).

Nők számára: 3 ing, 2 alsó szoknya, 3 pár harisnya, 4 zsebkendő, 1 téli, 1 nyári felső ruha, 2 fejkendő, 2 kötény, 1 pár téli, 1 pár nyári czipő, 1 téli nagykendő, 1 nyári szalmakalap.

A betegek számára kiutalt ruhadarabok átadása és átvétele az ápolói könyvecskében elismerendő.

6. Dohányos férfi betegeket, ha azok az ápoló családnak hasznot hajtó munkát szolgáltatnak, dohányossal az ápoló család tartozik ellátni.

Amennyiben a dohányos beteg munkátlan s a dohány megvonása a beteg felizgulását vonná maga után, a betegnek e tekintetben való kielégítéséről a telep vezetősége gondoskodik.

7. Munkásbetegek, ha saját ápoló családjukban foglalkozásra nem találnak, idegen családokhoz munkálkodásra csak a telep vezetőségének engedélye és az általa megszabot feltételek mellett adhatók. Keresete a betegét illeti.

8. A családi ápolásba adott betegeket a fő-ápoló hetenkint egyszer s a telep orvosa az első hónapokban kétszer, később havonként egyszer meglátogatni köteles és észleleteit az ápoló könyvecskében az ellenőrzési rovatokban bejegyzi.

A kórház igazgatója, mint a telep adminisztratív vezetője, felévenként ellenőrző szemlét tart a telepen s a leletről a belügyminiszterhez jelentést tesz.

Minden beteg havonta egyszer (rendszerint az ápolási díjak felvétele alkalmával) a központi kórházba az ápoló család által beszállítandó, ahol fürdőt kap és testsulya megméri. A betegek ezen beszállításának kötelezettsége alul a belügyminiszter felmentést adhat, ha a telep biztosítékot nyújt az iránt, hogy a betegek megfürdetése és testsuly mérése más célszerűségi módon foganasítottatik.

A telep vezető orvosának jogában áll a családi ápolásba kiadott betegeket kicserélni, más ápolóhoz adni, vagy őket a szükséghez képest a kórházba bevonni, ha a kicserélést vagy bevonást a betegek vagy a közbiztonság érdeke megkívánja.

Amennyiben a beteg bevonása vagy az ápolójától való elvétele nem az ápoló hibájából történik, az ápolónak lehető rövid idő alatt (de anyagi kárpótlásra való igényjogosultság nélkül) más beteg juttatandó.

9. A családi ápolásban levő elmebeteg gyógykezeléséről testi megbetegedés eseténben a telep vezetősége gondoskodik és pedig vagy az ápoló család lakásán vagy a kórházban. Valamely elmebetegnek az ápoló család lakásán történt testi megbetegedése folytán előálló gyógykezelés, illetőleg gyógyszer költségeit a központi kórház viseli.

Az ápoló családnál elhalt beteg eltemetéséről a telep vezetősége gondoskodik.

10. Mindazon kórházak gondnokságai, amelyekhez családi ápolási telepek tartoznak, úgy az idegeneknél, mint a hozzátartozóknál elhelyezett elmebetegekről külön-külön a D) mintának megfelelő törzskönyvet kötelesek vezetni.

Ezen három évre és minden egyes betegre külön lappal berendezett törzskönyvbe minden egyes betegre vonatkozó adatok azonnal és igen nagy pontossággal vezetendők be, maga a felvétel pedig időrendben és minden évben újból 1-el kezdődő sorszám szerint vezetendő be, úgy azonban, hogy az egyes beteg törzskönyvi száma mindaddig, míg fogyatéka nem jön, változatlanul fennmarad, vagyis ha egy beteg 1909. évben pl. 50. törzskönyvi szám alatt lett felvéve, ennek jelzése mindaddig, míg a telep kötelékében van: 50—1909.

Családi ápolásba adás napja és a fogyatéknapja azon esetre, ha a beteg a kórházból adatik ki és a kórházba tér vissza, a kórháznál számítatik fel; a családi ápolónak ez esetben az ápolásba adást követő naptól a fogyatéknapig számítatik az ápolási díj.

A törzskönyvbe a családi ápolásba lépés napjával azon nap vezetendő be, amikor az ápolási díj fizetése kezdődik és fogyatéknapjával azon nap, amikor az ápolási díj fizetése megszűnik.

A fogyatéka jövedel módja »családi ápolásba adás napja, fogyatéknapja« című rovatokban a pontos kelet, év, hó, nap megjelölésével jegyzendő be.

A lezárás a fogyatéka vétellel és évenként eszközözendő, de csak mindig akkor, ha a szabályszerű díjak már ki lettek fizetve, illetőleg megtérítve.

Az előlegezés oldala mindig akkor töltendő ki, hivatkozással az illető naplótételre, mikor az ápolási díj tényleg ki lesz fizetve. Ápolási díj előlegezésének helye nincs, az csakis utólagos havi részletekben, esetleg ha a fogyatéknapjaig, de mindig utólagosan fizetendő. A visszatérés oldala szintén csak akkor töltendő ki, hivatkozással az illető naplótételre, amikor a díj tényleg meg lett térítve.

A megtérítést havonként, avagy évenegyenként kell közvetlenül a belügyminiszteriumtól kérni az E. minta szerinti kimutatás alapján, amely a következő okmányokkal szerelendő fel:

a) A felvétel alkalmával kiállított betegfelvételi jegyzőkönyv, amelyben a község által igazolandó, hogy az elmebeteg mely napon és kinél lett elhelyezve, az intézet által pedig igazolandó, hogy a családi ápolásban elhelyezett egyén, mely állami elmebetegintézet, illetőleg mely kórház elmebetegosztályából vétetett át. Mindazon esetekben, amidőn valamely családnál elhelyezett elmebeteg újból közházi ápolásba visszahozatik, rendes intézeti betegfelvételi jegyzőkönyv szerkesztendő és a beteg tartási díjai a gyógyintézet rendes költség számláinál lesznek elszámolandók.

b) Fogyatéknap esetén, vagyis midőn az elme-

beteg családi ápolásból elbocsáttatik, az intézetbe visszazsallittatik, megszökik, avagy elhal, a községnél levő betegfelvételi jegyzőkönyv bevonandó és a fejjel együtt (mely a fogyaték módjára és napjára kitöltendő) a gyógydíjszámadás illető tételéhez csatolandó.

c) A felvétel és fogyaték kivételével mindaddig, ameddig a beteg családi ápolásban van, a havi illetőleg évnegyedi gyógydíjszámadás illető tételénél a jegyzet rovatban azon év havi, vagy évnegyedi számadástételére kell hivatkozni, amely alatt az illető beteg tartásdíjai utóljára hozzatak felszámításba. Azon körülmény, hogy az elmebeteg ápoltatásának ideje alatt ugyanazon községbeli más családhoz, avagy más községbe adatott családi ápolásba, csakis a nyilvántartás alapjául szolgáló betegfelvételi jegyzőkönyvben és fejjel, valamint a törzkönyvben tüntetendő fel, a belügy-ministeriumhoz felterjesztendő gyógydíjszámadásban azonban az abbeli megjegyzések mellőzendők.

Ugy az idegen, mint a saját családoknál ápoltak után kifizetett költségekről illetőleg megterített díjakról külön-külön napló vezetendő. És pedig az egyik napló »idegen családoknál elhelyezett betegek költségeiről«, a másik napló »saját családjaiknál elhelyezett betegek költségeiről« czimmel.

Az ápoló családoknak fizetendő élelmezési díjakat, a dohánybeszerzéseket, valamint egyéb kiadásokat, a telep vezetője utalványozza ki az illetékes pénztártól.

A naplók havonként lezárandók és felülvizsgálat végett az illetékes számvétségnek beküldendők. A pénztári maradvány a következő havi naplóban első tételként naplózzik nélkül vezetendő át, és csak az évi maradvány utalandó át a kórházi háztartási alaphoz.

A leltári (ruházat) tárgyak külön leltárban vezetendők, és a telep raktárában külön helyen felírással ellátva őrzendők.

Az ápoló családoknak a ruházat külön-külön és az átvevő által aláírt jegyzék mellett adandó ki, amely jegyzékek mindaddig megőrzendők, míg az illető tárgyak vissza nem lettek szolgáltatva.

Utasítás a családi ápolásba adandó elmebetegek ápolói számára.

1. Az ápoló (családapa, családanya) az elmebeteget (elmebetegeket) családjába befogadja s gondozását elvállalja úgy, mintha az családjának tagja volna.

2. Az ápoló a beteggel együtt lakik, együtt étkezik, éjjelre külön szobát, tisztántartott ággyal rendelkezésre bocsát. Étkezés alatt az elmebeteg jelenlétében az ápoló család köteles szeszes italok élvezetétől tartózkodni.

3. Gondoskodik arról, hogy a beteg naponta megmosakodjék és fésülködjék, ruházata tisztán legyen tartva, egyszer hetenkint tiszta fehérneműt és kéthetenként egyszer tiszta ágyneműt kapjon.

4. Havonta egyszer (rendszerint az ápolási díjak felvétele alkalmával) beviszi a beteget a telep

központjába, ahol az fürdőt kap és testsulya megméri.

5. Az ápoló a szabályzat szerint megállapított téli nyári ruházatot, ugyszintén fehérneműt kap a közkórháztól a beteg számára. Az ápoló tartozik e ruházat jókarbantartásáról gondoskodni s azt saját költségen foltoztatni.

6. Köteles az ápoló a beteggel minden körülmények között szeliden bánni, nem szabad őt megfenyíteni, nem szabad téves beszédeit kigunyolni s őt neveltség tárgyává tenni. Köteles ügyelni arra, hogy a beteggel szemben követendő ezen bánásmód családtagjai, ugyszintén idegenek részéről is betartassék. Ezen kötelesség nem teljesítése vagy elhanyagolása a beteg elvételét ápolójától vonja maga után, tettleges bántalmazás esetében az ápoló rendőri vagy bírói fenytés alá esik.

7. Ügyelni kell arra, hogy a beteg a községben egyedül ne barangoljon, szeszes italokat ne élvezzen, nyilvános helyekre (templomba, vagy szórakozás végett) való elvitele csak kellő kísérettel van megengedve.

8. Tiltva van, hogy a beteg gyujtót és éles vagy egyébként veszedelmes szerszámokat magánál tartson.

9. Az ápoló gondoskodik arról, hogy a beteg valami munkával foglalkozzék, ha arra képes. Nem szabad azonban a beteget munkával túl fárasztani és munkára fenyegetéssel rákényszeríteni. A munkára biztatás ellenben szép szóval és igéretekkel (dohány, ételnemű, de szeszes itallal nem) meg van engedve, sőt szükséges is.

10. A beteg testi megbetegedése vagy elmebajának rosszabbodása, magaviseletének feltűnő megváltozása, izgatottsága a kórház igazgatójának azonnal bejelentendő. Hasonlóan bejelentendő a beteg megszökése úgy az előjáráságnak, mint a központ vezetőségének, mely esetben az ápoló család is tartozik mindent megtenni, hogy a beteg kézrekeríttessék.

11. Tartozik az ápoló az ellenőrzés céljából nála megjelenő kórházi alkalmazottakat tisztelettel fogadni s nekik, valamint a községi előjáráságnak, továbbá a községnek, a községi vagy körorvosnak is a betegre vonatkozó mindenemű felvilágosítást készséggel megadni.

Minden ápoló család könyvecskét kap, melybe a nála levő betegek neve, az azok számára adott ruházat és az ápolónak kifizetett ápolási díjak be vannak jegyezve. Ezen ápoló könyvecskét az ápoló minden ellenőrzés alkalmával előmutatni tartozik.

A közkórház igazgatóságának, a tisztii főorvosnak, a községi és körorvosoknak, a városnak és a községi előjáráságnak.

Alkalmazkodás végett közlöm azzal, hogy a nyomtatvány minták a Belügyi Közlönyben megtalálhatók.

Székelyudvarhely, 1909. június hó 28-án.

Alispán helyett:

Dr. Paál főjegyző.

204.

M. kir. földmivvelésügyi miniszter.

315—909. VII-1. eln. szám.

Valamennyi törvényhatóságnak.

Tudomásvétel és közzététel végett értesitem a czimet, hogy a Németbirodalommal 1891. évi december hó 6 án kötött kereskedelmi és vám-szerződéshez tartozó az 1908. évi XX. törvény-cikkbe iktatott 1905. évi január hó 25-én kötött pótszerződés 9. cikkének VIII. számához tartozó határozmányok értelmében a Németbirodalomba irányuló liázításra szánt bor és must küldeményekre nézve a németbirodalmi vámhivatalok az orsz. m. kir. kémiai intézet és központi vegy-kísérleti állomás (Budapest), a debreczeni, kassai, keszthelyi és magyaróvári m. kir. mezőgazdasági, vegykísérleti állomások és a ko'ozsvári m. kir. állami vegykísérleti állomás által kiállítandó vegy-elemzési bizonyítványok hitelességét elfogják ismerni, oly borküldemények ellenben, melyek kísérő bizonyítvánnyal nincsenek ellátva, vagy melyek kísérő bizonyítványai nem érvényesek természetes voltuk kiderítése érdekében a németbirodalmi vámhivatalok által chemiai vizsgálat alá fognak vétetetni.

A fentiekhez képest egyidejűleg utosítottam a fent megjelölt állami intézeteket, hogy a Németbirodalomba kivitelre szánt bor és must küldemények vizsgálatát megfelelő eszközöjék és az érdekeltséget a hozzájuk intézendő kérdésekre megfelelő felvilágosítással lássák el arra az esetre is, ha a borok vagy mustok kivitele oly helyről történék, mely a vegykísérleti állomásoktól távol esik.

Budapest, 1909. április 24-én.

Darányi s. k.

205.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

45197—909. IV. szám.

Körrendelet valamennyi magyarországi törvényhatóság első tisztviselőjének.

Tudomás és szigorú alkalmazkodás végett felhívom alispán urat, hogy jövőben póttalátvások engedélyezése iránt hozzám intézett kérvényeket mindenkor kísérő jelentéssel lássa ell mely jelentésben határozottan nyilatkozik arra nézve, vajjon az országos vásár, állat járvány miatt, vagy más okból maradt-e el?

Egyben figyelmeztesse a vásár jogtulajdonosokat, pótvásár engedélyezésére irányuló kérvényeik előterjesztése alkalmával, hogy az ily záradék vagy kísérő jelentés nélkül hozzám felterjesztett kérvényeket ezentul érdemleges tárgyalás alá venni nem fogom.

Budapest, 1909. június 17-én.

Kossuth.

Udvarhelymegye alispánja.

Szám 4093—909. alisp.

Valamennyi állatvásártartásra jogosultsággal bíró községnek, városnak és vásárgotulajdonosnak.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak fenti számú rendeletét, tudomásvétel végett közlöm. Székelyudvarhely, 1909. június 30-án.

Alispán helyett:
Dr. Paál, főjegyző.

206.

M. kir. földmivvelésügyi miniszter.

16021—III-1. szám.

A budapesti szalámi gyárosok múlt évi november 24-én és 29-én kelt folyamodványaikban azzal a kéréssel járultak előm, miszerint engedném meg, a szalámigyártás czéljaira szolgáló sertéshus a husvizsgálat tárgyában 1908. évi 54300 sz. a. kiadott rendelet 114. §-ától eltérő módon szalonna, fej és csülök nélkül legyen vidékről Budapestre szállítható, miután a szalonna, fej és csülök a szalámigyártás czéljaira nem alkalmasok. Ugyancsak fenti kérvényükben arra is kértek, hogy a szalámigyártásra nem alkalmas kocsonyahusnak Budapestről vidékre való elszállítására is engedélyt adjak.

A kérelem első részének nézve polgármester ural a következőket közlöm:

A husvizsgálat tárgyában kiadott 54300—908. sz. rendelet 14. §-ának rendelkezései szerint a közfogyasztásra szánt kisebb állatok hosszirányban csak két egyenlő darabra vágva szállíthatók más községbe, e szerint tehát sertések is csak hosszan felezve, még pedig a szalonnával, fejjel és csülökkel természetes összefüggésben meg-hagyott állatfélékben kerülhetnek elszállításra.

A szabályrendelet ezen intézkedései, amelyek tehát minden egyéb szabályozás mellőzésével csak az állatok feldolgozási módját illetőleg az elszállításra megengedett hus minimális nagyságát állapítják meg a husszállítást a lehető legenyhébb feltételekhez kötik. Közegészségügyi érdekei ugyanis tulajdonképpen azt kívánják, hogy a husszállítás feltételei olyanok legyenek, amelyek a hus egészségi állapotát illetőleg a behozatalkor való vizsgálat alkalmával mindig biztos véleményadást tegyenek lehetővé és hogy ehhez képest a husnak idegen községbe szállítása csak egész állati testekben és az összes nagyrészt a törzssel természetes összefüggésben meghagyott zsigerekkel együtt legyen megengedhető. Minthogy azonban az ilyen feltételek a husszállítást jelentékenyen megnehezítenék, sőt sok esetben lehetetlené tennék, a tapasztalás pedig azt igazolja, hogy az idegen községből bevillelre kerülő hus esetleges ártalmaival szemben fogyasztó közönséget akkor is meglehet védeni, ha a hus nem egész állati testekben és zsigerek nélkül ugyan,

de bizonyos meghatározott nagyobb darabokban a kisebb állatok husa pl. felekben kerül vizsgálatra, a husszállításnak ilyen enyhe és nyíltan közlelmezés érdekében való szabályozása is megfelelőnek mondható közegészségügy szempontjából.

A hussvizsgálat tárgyában kiadott rendelet 114 §-a a husszállítást hasonlóképpen csak az utóbbi feltételhez köti és ezzel idegen községbe való husszállításnak olyan enyhe korlátokat szab, amelyeknél enyhébb korlátozás már csak közegészségügy, valamint az állategészségügy érdekeinek figyelmen kívül hagyásával volna lehetséges.

Ennélfogva általában véve megengedhetetlen a közfogyasztásra szánt sertéshusnál szalonna, fej és csülök nélkül való szállítása, mert a sertéshus például ha idegen községbe az előírtnál kisebb darabokban nevezetesen szalonnával, fejjel és csülökkel össze nem függő állatfelekben szállítatnék, a behozatal alkalmával való szakaszerű vizsgálat daczára sem nyújtana biztosítékot egészségi állapota tekintetében.

A szalonna lefejtésével ugyanis a test tájéki nyilokcsomókat is eltávolítják a husról, minek következtében a szalonna nélküli sertéshuson olyan betegségek, amelyeket zsigerek hiányában többnyire, sőt kizárólag csakis a húshoz tartozó nyirokcsomók vizsgálata alapján lehet kideríteni, többé meg nem állapíthatók. Teljesen lehetetlen volna pl. igen sok esetben a szalonna nélküli sertésfelekről megállapítani, hogy azok gümőkortól mentes, vagy pedig általános gümőkorból beteg állatokból származnak, nehéz volna továbbá a sertésvesz felismerése és az evvérüségét is, amikor pedig többnyire komoly egészségi ártalmakat rejt a hús, csak ritkán sikerülne megállapítani a szalonna nélküli sertésfeleken.

Mindazon agályok, amelyek szalonna nélküli sertéshusnak idegen községbe szállítása ellen szólnak, a sertéshusnak fej és csülök nélküli szállítására nézve is fennállanak.

Ugyanis a fej és csülöknek a törzstől való elválasztása folytán szintén lehetetlen megállapítani az egyes koros elváltozásokat, nevezetesen a rágó izmok borsoka porját, a rostacsont, készítő és lábizület, valamint a csütizeletek gümőkórját, végre a ragadós száj és körömfájást.

Mindezekre való tekintettel a szalonna, fej és csülök nélküli sertéshus szállítását általában meg nem engedhetem.

Mint ahogy azonban a sertés szalonnája fej és csülök szállígyártás céljaira nem értékesíthető és ennélfogva a hús szállítására vonatkozólag a rendeletben megszabott feltétele a szalígyártást kétségtelenül nagymértékben megnehezíti, alig lehet elzárkozni, hogy kizárólag szalígyártás céljaira szalonna fej és csülök nélküli sertéshus szállítása is megengedtesék.

Ehhez képest folyamodnak névszerint Herz Ármin és fiai, Dozzi József, Kreische Antal, Krauszmann Ferenc és társa szalígyárosoknak, fej és csülök nélküli sertéshusnak két darabban kizárólag saját gyárukban szalígyártás

céljaira idegen községből való beszállítását azon feltétel alatt engedélyezem, hogy a sertések származási helyen úgy életben, mint levágás után kizárólag hatósági állatorvos által megvizsgáltasanak.

Arra való tekintettel pedig, hogy a szalonna lefejtésekor a rendelet 87. §-ában előírt bélyegek egynémelyike nevezetesen a czomb külső oldalára az ágyéktáj hátulsó végére és az alkar külső oldalára alkalmazandó bélyegek a szalonnán maradnak vissza, a szalonna nélküli sertéshus származásának kielégítő ellenőrzése céljából elrendelem, hogy ilyen esetekben egy—egy bélyeg a vétagokon meghagyatni szokott bőrre, a helyi szokásokhoz alkalmazkodva tehát vagy a csánk és kéztőizület vagy pedig a kéztőizület vagy pedig a láb és a kézközép külső oldalára alkalmaztassék.

A szalígyártásra szánt sertésfelekről levágott csülök származásuk ellenőrizhetővé tétele céljából pedig a kéz illetőleg láb középnek megfelelően bélyegezendő le.

A kocsonyahusnak Budapestről idegen községbe való kivihetésére irányuló kérelemre nézve értesitem polgármester urat, hogy idézett rendelet szakasztól eltérő kisebb darabok mellett idegen községben szállított ily husokkal szemben előemlített agályok fokozottabb mértékben fennállanak.

A kocsonyahus fogalma alá tartozó sertés zsigerek ugyanis, még ha a nyelv, a nyakszervei utján a mellkas zsigerei, utóbbiak pedig a rekeszizom utján az ájjal összefügnék is, sokszor alig tesznek ki 4 kg. súlyt, a sertés felezett feie alig több valamivel 25 kg.-nál, a sertéscsülök átlag sulya pedig 350 gr. és így kétséget nem szenvedhet, hogy az ilyen kis húsdaraboknak a behozatalkor való vizsgálata arra szorítkozhatik csupán, hogy nem romlottak-e meg időközben egyébként azonban a vizsgálat ellenére is, kétes marad, mindég egészségi állapotuk.

Ezekre való tekintettel a kocsonyahusnak közfogyasztás céljából idegen községbe szállítása általában szintén meg nem engedhető.

Mint ahogy azonban szalígyártás idenye alatt a sertészsiger, fej és csülök termelés egyes helyeken, nevezetes úgy a szalígyártás céljaira sertésvágással foglalkozó községekben, valamint a szalígyárakban is oly nagy lehet, hogy ezt a husminőséget a termelés helyén értékesíteni alig lehet, és ilyen esetekben tehát a husiparosok a hussvizsgálat tárgyában kiadott rendelet 114. §-ának rendelkezései folytán jelentékenyen károsodhatnak, nem lehet elzárkozni attól, hogy kivételes esetekben kocsonyahusnak közfogyasztás céljából idegen községbe szállításra is megengedtesék. Ehhez képest előfelsorolt szalígyárosoknál élő állapotban, valamint levágás után állatorvos által megvizsgált sertésektől származó, darabonként lebélyezett kocsonyahusnak Budapestről szoniszédos nagyobb fogyasztással bíró községekbe való elszállítását oly feltétellel engedélyezem, hogy a husszállítmány igazolványban nemcsak a küldemény sulya, hanem darab száma

husminősége szerint külön-külön feltüntetendő.

Felhívom polgármester urat, hogy a fentiek-ről a Székesfőváros állategészségügyi hatóságait tudomás és alkalmazkodás végett, valamint kérévényező szalámigyár czégeket tudomás végett megfelelően értesíteni sziveskedjék.

Budapest, 1909. június 12-én.

Darányi s. k.

Szám 4114—909. alisp.

Valamennyi község előljáróságának, Székelyudvarhely város polgármesterének, rendőrkapitányának

M. kir. földmívelésügyi miniszter urnak fenti számú rendeletét tudomás vétel végett közlöm.

Székelyudvarhely, 1909. június 30-án.

Alispán helyett:
Dr. Paál, főjegyző.

207.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

31771—909. VI. A. szám.

Valamennyi magyarországi másadfoku iparhatóságnak.

Egy felmerült esetből kifolyólag hivatali elődöm az 1891. XIV. t.-cz. hatálya alatt kimondotta, hogy azon betegsegélyezési járulék hátrálékokra, melyeket az adóhivatalnak betegsegélyező pénztár már kimutatott, befizetéseket a betegsegélyező pénztár el nem fogadhat, illetőleg az ilyen fizető feleknek az adóhivatalhoz kell fordulniok.

Az idézett t.-cz.-nek az 1907. XIX. t.-cz.-kel történt hatályon kívül helyezése folytán betegsegélyezési járulék hátrálékokra eszközzendő fizetések tekintetében az országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító pénztár alapszabályai rendelkeznek.

Ez alapszabályok 37. §-ának második bekezdésében foglaltak szerint ugyanis a helyi pénztárak tartoznak a hátrálékokat havonként kimutatni és a behajtásra illetékes közigazgatási hatóságnak haladéktalanul megküldeni. Ezekre a hátrálékokra a helyipénztár fizetést közvetlenül a féltől ezután is elfogadhat, ilyen esetben azonban tartozik a fizetésnek a hátrálékokra történt teljesítéséről a félnek elismervényt adni és a fizetésről a közigazgatási hatóságot haladéktalanul értesíteni.

Ezeknél fogva tudomásul és megfelelő további eljárás végett értesitem az iparhatóságokat, hogy a betegsegélyezési járulék hátrálékokra eszközzendő fizetések tekintetében jövőben mindenkor az országospénztár alapszabályainak fentebb ismertetett határozmányai tartandók szem előtt.

Budapest, 1909. május 20-án.

A miniszter helyett:
Szerényi s. k. államtitkár.

Szám 3453—909. alisp.

Az elsőfoku iparhatóságnak.

A fenti rendeletet vegyék tudomásul és előforduló esetekben megfelelően alkalmazzák.

Székelyudvarhely, 1909. június 29-én.

Alispán helyett:
Dr. Paál, főjegyző.

208.

40531—909. III. B. M. számú körrendelet.

A városok és községek elektromos műveinek kiirási munkálatai tárgyában.

Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóságnak.

Mindgyakrabban előfordul azon eset, hogy egyes városok vagy községek a tervezett villamos berendezések előmunkálatainak, valamint a kiirási műveleteknek elkészítésére — szakértőhiányában — valamely gyárat kérnek fel s ezen művelet képezi azután a versenytárgyalás alapját.

Ezen eljárást nem tartom helyesnek, mert az ekként készített kiirási műveletek rendszerint oly kikötéseket tartalmaznak, melyeket csak a tervező gyár képes teljesíteni az ő sajátos rendszerével.

Igaz ugyan, hogy a kiírásban rendszerint bennfoglaltatik, hogy a tervezettől eltérő tervekkel is lehet pályázni, de mind a mellett miként azt a tapasztalatok mutatják, a pályázó czégek lehetőleg a tervezethez tartják magukat azon indoklással, hogy a kiírás alapját képező tervezetet a kiíró hatóság már el is fogadta.

Ily kiirási művelet pedig mindig a tervező czég javára billenti a mérleget

Ezen eljárás megváltoztatása céljából felhívom a törvényhatóságot, hogy utasítsa a területén levő r. t. városokat és községeket miszerint a jövőben esetleg létesíteni szándékolt villamos berendezések tervezésével és a kiírás műveletének elkészítésével pártatlan szakértőt bizzanak meg, mely műveletek a kereskedelemügyi miniszter ur által a műszaki és iparfejlesztési szempontból történt felülvizsgálás után szolgálnak a közszállítási szabályrendelet 11. §-nak figyelembe vételével a kiírás alapjául.

Ha a kiíró hatóság a tervezet elkészítésére szakértővel nem rendelkezik s ilyennek alkalmazását pénzügyi viszonyai meg sem engedik, a tervezet elkészítésének valamely gyárra való bízása feltétlenül kerüendő s ily esetekben a kiírás alkalmával csupán versenytárgyalásra való felhívás lesz kibocsátandó. Ezen felhívásban megadandó lenne, a létesíteni szándékolt közvilágítási lámpák száma azzal, hogy a berendezés megfelelő nagyságu tartalékot kell hogy magában foglaljon s egyben a hazai ipar védelme szempontjából a közszállítási szabályrendelet előírásai is kikötendők lesznek.

Ezen esetben az odaitélőnél a közszállítási szabályrendelet 29. §-nak 10. pontja lesz szem előtt tartandó, melynek értelmében a szállítás vagy munka annak ítéendő oda, ki a tervekből ítélve a kiírt szállítást, vagy munkát műszakilag helyesen és viszonylag legjutányosabban teljesíti.

Amennyiben pedig a kiírt hatóságoknak a fentiekben vázolt kiírási műveletek elkészítéséhez utbaigazításokra lenne szüksége, úgy az adatok közlése mellett forduljanak közvetlenül a m. kir. kereskedelmi múzeum igazgatóságához.

Budapest, 1909. május 4-én.

A miniszter meghagyásából:

Hartl Sándor s. k.
miniszteri tanácsos.

—
Údvarhelyvármegye alispánjától.

Szám 3564—909. alisp.

Székelyudvarhely város tanácsának s az összes községek előljáróságának.

Tudomásvétel céljából közlöm.

Székelyudvarhely, 1909. július 1-én.

Alispán helyett:
Dr. Paál, főjegyző.

209.

M. kir. belügyminiszter.

Szám 76338—909. V. a.

Tárgy: A m. kir. határrendőrségnek bünvádi nyomozásokkal megbízása.

Valamennyi határszéli rendőrkapitánynak.

Az 1896. XXXIII. t.-cz. 85. §-ában foglalt meghatározásnál fogva a m. kir. állami határrendőrség, mint az államnak önálló rendőri hatáskörrel bíró hatósága, a bünvádi nyomozás teljesítésére hivatott rendőri hatóságok közé tartozik.

Nyilvánvaló, hogy a B. P.-nak a rendőri hatóságokra vonatkozó intézkedései a m. kir. állami határrendőrséget is illetik; ennél fogva nyilvánvaló az is, hogy tételes törvényen alapszik a kir. ügyészségeknek azon joga, hogy a határrendőrséget, mint az államnak rendőrhatalósági jogkörrel felruházott hatóságát a B. P. 84. és 85. §§-ai akár egyes nyomozási cselekmények, akár egész nyomozás teljesítésével megbizhatja.

A kir. ügyészség részéről adott ily megbízás tehát törvényes alappal bírván, a megbízás teljesítése a határszéli rendőrségnek is törvényes hatáskörébe tartozó feladata.

A m. kir. állami határrendőrség azonban különleges feladata és szervezeténél fogva csak azon bűncselekmények kinyomozására lehet hivatva, amelyek a határrendőrség feladatával kapcsolatba hozható.

Ilyenek az új kivándorlási törvény életbe-

léptetése után ezen törvénybe ütköző bűncselekmények az uzsora vétségének azon esetei, amelyek hivatalból üldözendők, a külföldre vagy külföldi bordélyházak részére való kerítés által elkövetett bűncselekmények, azon bűncselekmények, melyek oly vasuti vagy hajóállomáson követtek el vagy derítettnek ki, amelyeken a rendőri szolgálatot kizárólag a határrendőrség teljesíti, végül azon államelleni bűncselekmények, melyek a határrendőrség működési területén követtek el.

Felhívom és utasítom tehát valamennyi határrendőrkapitányságot, hogy amennyiben az itt felsorolt bűncselekmények nyomozása iránt a kir. ügyészség megkeresi, ezen bűncselekmények kinyomozásánál a B. P. értelmében azonnal járjon el, ha pedig az említett nem magán indítványra üldözendő bűncselekményeknek jut tudomására, azokat külön felhívás nélkül hivatalból nyomozza és a tudomására jutott adatok megjelölésével, valamint a bizonyító tárgyak áttétele mellett az illetékes kir. ügyészségnél jelentse fel.

Ezen rendeletem, valamennyi kirendeltséggel és őrséggel közlendő.

Elvárom, hogy a határrendőrség a bünyügyi igazságszolgáltatás érdekében reájuk bízott teendőket teljes lelkiismeretességgel akként fogja teljesíteni, hogy eljárásuk törvényszerűsége tekintetben kifogás felmerülni nem fog.

Budapest, 1909. június 15-én.

Andrássy s. k.

Szám 3992—909. alisp.

Az elsőfoku rendőrhatalóságoknak.

Közlöm.

Székelyudvarhely, 1909. június 30-án.

Alispán helyett:
Dr. Paál, főjegyző.

210.

43157—909. VII. c. B. M. sz. körrendelet.

Öngyilkosság esetében a temetési engedély megadása.

Valamennyi törvényhatóságnak.

Azt tapasztaltam, hogy a törvényhatóságok egy része azon esetekben midőn az öngyilkosság ténye kétségtelen megállapítást nyert, nem a B. p.-t 88 §-a és a 130000—1899. B. M. számu utasítás 36. §-a értelmében jár el, hanem a temetési engedélyt a 78879—1887. B. M. számu utasítás 3. §-a alapján maga adja meg.

Minthogy azonban a 78879—1887. B. M. számu rendelet 3. §-ában szabályozott esetek a B. p.-t 88 §-a valamint a 130000—1899. B. M. sz. utasítás 36. §-a által újabb és az előbbi rendelettel szemben ellentétes oly szabályozást nyertek, hogy mindazon esetekben, midőn valaki nem természetes halállal mult ki, vagy ki ismeretlen

egyen holttestét találtak, a temetési engedély mindenkor és kizárólag csakis a kir. ügyészség, vagy bíróság adhatja meg és így ezen kivételt nem engedő törvényes rendelkezés következtében az ezzel ellentétes intézkedést tartalmazó 78879—1887. sz. utasítás 3. § a hatályban lévőknek már nem tekinthető: az igazságügyminiszter ural egyetértőleg elrendelem, hogy a közigazgatási hatóságok a jövőben a B. p.-t 88. §-a, illetőleg a 130000—1899. B. M. sz. utasítás 36. §-a értelmében járjanak el és a temetési engedély még a kétségtelen öngyilkosságok esetében is mindenkor a kir. ügyészségtől vagy bíróságtól eszközöljék ki.

Budapest, 1909. június 3 án.

Andrássi s. k.

Szám 3938—909. alisp.

A városi tanácsnak és az elsőfoku rendhatóságoknak.

Alkalmazkodás végett közlöm.

Szekelyudvarhely, 1909. június 28-án.

Alispán helyett:
Dr. Paál, főjegyző.

211.

Földmivelésügyi minisztertől,

Alispánnak Szekelyudvarhely.

Kérem megfelelő módon Gazdasági egylettel, építészvezetőségekkel s általában munkaadókkal azonnal közölni, hogy Nagyivánban (Heves m.) 50, Endrődön (Békés m.) 500, Ujszentivánban (Torontál m.) 60, csanádmezei Apácán 120, Magyarbánhegyesen 160, Tótbánhegyesen 170, Magyarcsanádon 50, Kovácsházán 40, Zentán 200, Sentésen 1000, Szeghalmon (Békés m.) 115, Dévaványán (Jásznagykunszolgok m.) 380, Nádudvaron (Hajdu m.) 100, Gyöngyösön 100, Magyarokanisán 230, Mezőkővesden 500, Nagykamaráson (Arad m.) 50, Hajduböszörményesen 500, Szegváron 200, Alsókalocsán (Máramaros m.) 500 gazdasági és földmunkás van munka nélkül. A munkaadóknak közvetlen levélbeli, vagy távirati megkeresésére a községi eljárások készségeggel közzétetik a munkások szegődtetését.

Földmivelésügyi miniszteriumi munkásügyi főosztálya.

V. Pályázatok, hivatalos hirdetések és körözvények.

Állati betegségek. *Sertésvész* föllépett járványosan Kénos községben.

Sertésorbáncz megszűnt Bethfalva községben.

Sertésorbáncz föllépett szorványosan Székelymagyaros községben és járványosan Firtosváralya községben.

Bivalyvész megszűnt Székelylengyelfalva községben.

Bivalyvész fellépett szorványosan Magyarhermány községben.

Pályázati hirdetmény, (3847—909. számhoz).

A lemondás folytán megüresedett Székelyudvarhely városi állatorvosi állásra ezennel pályázatot hirdetek. A nyugdíjjogosultsággal egybekötött állással 1600 kor. évi fizetés és természetbeni lakás jár, amiért köteles az állatorvos a vágóhídi és helyhatósági összes teendőket, továbbá a heti és országos állatvásári teendőket elvégezni. A pályázati kérvények Udvarhelymegye alispánjához 1909. évi *julius hó 25-ig* nyújtandók be. Székelyudvarhely, 1909. június 29-én. *Dr. Sebesi János*, alispán.

Árverési hirdetmény. Zetelaka község előjárósága ezennel közhírré teszi, hogy a község határába levő összes folyó és patakveizeiben levő hal és rák fogására a halászati jogát árverés után 6 egymásután következő évre haszonbérbe adja ki. Az árverés ideje folyó évi *julius hó 11-ikén* d. u. 4 órájára tüzetett ki. Zetelaka, 1909. július 1-én. *Nagy Ferencz*, k. biró. *Homolay József*, k. jegyző.

Felfogott borju. Kápolnásfalvi György Ferencznél egy éves, fehérszörű ünőborju van felfogva; 15 nap alatt igazolt tulajdonosa átveheti, bal timpján ismeretlen bélyeg.

Felfogott tinók. Fenyéd közbirtokossági véderdőben június 20-án felfogatott és községünkbe folyó hó 1-én lehajtatott 1 drb kékesszörű, 4 éves ökörtinó, rövid fehér szarvval, jobb fülén hátul kihasított lyuk van. 1 drb fehérszörű (de nyaka kékes) 4 éves ökörtinó, nyakán tótlant, szarva rövid fehér, jegytelen. Ezen állatok folyó hó 31-én d. e. 8 órakor Fenyéd községhezánál, mint gazdátlan állatok elfognak árvereztetni, ha gazdája nem jelentkezik.

Talált marhalevél. Márafélván 1909. június 30-án az országuton Olasz Bálint 1 drb »Márton Lajos farkaslaki három drb, 6 hónapos, fehér, gője sertésekről szóló 2953. trvh. sz. 74—909. jegyzk. számu« marhalevelet talált.